

Altar Accentuation

פרשת יתרו תשע"א

דוד 20

¹⁴ You shall not covet your fellow's house. You shall not covet your fellow's wife, his manservant, his maidservant, his ox, his donkey, nor anything that belongs to your fellow.

¹⁵ The entire people saw the thunder and the flames, the sound of the shofar and the smoking mountain; the people saw and trembled and stood from afar. ¹⁶ They said to Moses, "You speak to us and we shall hear; let God not speak to us lest we die."

¹⁷ Moses said to the people, "Do not fear, for in order to elevate you has God come; so that awe of Him shall be upon your faces, so that you shall not sin." ¹⁸ The people stood from afar and Moses approached the thick cloud where God was.

¹⁹ HASHEM said to Moses, "So shall you say to the Children of Israel, 'You have seen that I have spoken to you from heaven.' ²⁰ You shall not make [images of] what is with Me; gods of

silver and gods of gold shall you not make for yourselves.

²¹ "An Altar of earth shall you make for Me, and you shall slaughter near it your elevation-offerings and your peace-offerings, your flock and your herd; wherever I permit My Name to be mentioned I shall come to you and bless you. ²² And when you make for Me an Altar of stones, do not build them hewn, for you will have raised your sword over it and desecrated it. ²³ You shall not ascend My Altar on steps, so that your nakedness will not be uncovered upon it."

רש"י

9 דקשה לרש"י מה נשך אם עשו מעלות למוכת מוכרת הוא הבין לעלות ואם לא עשו מעלות מהיבא חתי שיעלו. לכך פירש רבי, ואחריו היה למוכה כשיבנה מוכח שלא יעשהו מעלות:
9 דקשה לרש"י מה נשך אם עשו מעלות למוכה מוכרת הוא הבין לעלות ואם לא עשו מעלות מהיבא חתי שיעלו. לכך פירש רבי, ואחריו היה למוכה כשיבנה מוכח שלא יעשהו מעלות:
ערוה. שעל ידי המעלות, אלה לרץ להרמיז פקיעות, ואף על פי שאינו גלוי ערוה ממש, שהרי כתוב ועשה להם מנכסין בד' (להלן כח טז), מכל מקום הרחבת הפקיעות קרוב לגלוי ערוה הוא, ואמה נהג בהם מנהג ציון, והרי דברים קל וחומר, ומה אגדים הללו, שאין בהם דעת להקפיד על ציון, אמרה פורה הואיל ויש בהם צורך לא מנהג בהם מנהג ציון, חסידך שהוא בדמות יוצר ומקפיד על ציונו, על אהת כמה וכמה (טס):

2

¹⁹⁻²³. Consequences of Sinai. Since the nation had seen that God spoke to it directly, without an intermediary, we are never to seek symbols of the Divine. We pray directly to God, and our service to Him must revolve around ways to elevate earthly matters to do His will. Therefore, verse 20 warns that not only are we forbidden to make images of heavenly bodies or forces, we are even forbidden to add to whatever He commands us to fashion for the Tabernacle and Temple [see below], so that only the figures prescribed by the Torah may be fashioned, nothing else. When God wishes to show us His Presence, it will be through His blessing, not through images or symbols made by us (R' Hirsch; see also Ibn Ezra).

3

23. ... ולא תעלה ... — You shall not ascend ... — If the Kohanim were required to mount the Altar on steps, the raising of their legs as they walked up would seem to expose their private parts to those steps, and the Torah frowns upon even the slightest suggestion of immodesty. Therefore the Kohanim walked up the Altar on a ramp, so that their legs would move evenly. The last two verses of the Sidrah contain

a profound lesson in sensitivity. The Altar and steps are inanimate objects which would not be conscious of the pounding of iron or the anatomy of the Kohanim. If the Torah commands us to refrain from "shaming" them, surely a person should be eternally vigilant never to cause shame or embarrassment to living, breathing human beings (Rashi).

4

109 נה אמת יתרו תורת

מוכה אדמה תעשה לי ונוי את עולותיך ואת שרטיך את צאנך ואת בקרך ונוי. להבין סדר הלשון. ברישא עולותיך ושלמיך. ואח"כ אלנך ובקרך. הלא וזבחה יתכני יותר לסמוך לאלנך ובקרך. ומה חששה אוחס. עולות ושלמים. יול בהקדם להבין עיקר ענין המחמיר הוא. מה שייך כאן. הלא גם על המזבח נלטו ציון. אולאת מלאכה במשכן. במחמיר ועשית מזבח. וי"ל כי כל הפסוק הוא סובב הולך על החמלה הענין שהוא המחמיר הראשון אשר קבלה החומר. אחס ראיתם כי מן השמים דברתי עמכם. לא תעשונו ונוי כסף ונוי זהב ונוי. היינו לפי שיש שני סבות העושים את האדם לקיים את החומר. הא' לב עטור ורוח נטון בקדושה וזכר. והב' יש כמה מעות בתורה שגלגל להם רובם והיו. ולואח האדום כשיי חכף את קבלת התורה. שלא יעלה על לב שום נפש. כי כחו ועלם ינו מלך עולם ישמור את החומר. כי בלתי יאמר וישר לבבו שיש לו בעלמותו. ואינו לרץ. עוד לשים סיוע מליאל ח"ו. וכן כנסתו חבבו שיש לו בעלמו. ונוי נה המחמיר אתם ראיתם כי מן השמים דברתי עמכם. היינו אין באפשרות שיעלה זאת על רוחכם. כי בעיניכם ראיתם כי החומר יחנה ממקום שאין לכם תפיסה והבנת יד. לעשות שמה שום פעולה יד

6
גשמיות. ובמחמיר כי כאשר ירד הגשם והשגל מן השמים ונוי. וכן דע לזרע ונוי. היינו אף בדבר שגדלה כמו טבע העולם. שהגשם מרוב את הארץ: אין לכם שום כח לעשות בו מרובכם שום דבר. כי הוא יורד מן השמים. שאין לכם שום כח לעשות שמה שום פעולה גשמיות. זה לא תעשונו אחי. היינו לא יעלה על לבכם שיש מלדכם שום פעולה. להיות אחי כמו שופך אחי. בו ברחמינו וכן בגשמיות. חבו אל"ל כסף וזהב לא תעשונו לכם. כסף חבב מורה על שני סבות היל. א' כסף חבב ממש. והב' ברחמינו. שהוא נגד חממה ובינה כידוע. לא תעשה אותן אלהות ח"ו. היינו לחשוב שמלך עולמך יש לך זאת. והרעוה הוא ברחמינו ובגשמיות משלך הוא. ח"ו לא יעלה זאת על לבך. רק אדרבה זאת הוא ברובם ובקנין שלך. מונח אדמה חששה לי. היינו אדרבה שחביב בעיניך חמיר רק בנחמי אדמה שהוא השפלות הגמור. כי לית לה מנרמה כלום. רק בשמקבלת השפע מלמעלה. חבו חכמת עליו את עולותיך ואת שלמיך.

ביינו שמצבת את יצרן. וגל יעלה על לבך כי העולה והשלמים שאתה מעלה בא מלך. כן בהבנת ממש. וכן בחי' העולה והשלמים. ברומו לבתי' בעבודה ביראה ואהבה. הכל אינו שלך. רק מה שהוא ית' טען לך. ודעו זאת בלב שלם. כי אין מחמיר בידך. ורק מפי שגלגל לזה גם איזה רבות לקחת הללן והבקר. ונחמם לך גם את זה מן השמים לעורך בקדושה. וממילא כדמחמיר השפע מן השמים. ונחמם בשפע רב בהרחבה יותר מהאורך. כי גם בהרחבה היא לורך בקדושה. חבו חכמת עליו את עולותיך ואת שלמיך את אלנך ואת בקרך. שכל את חובת את הדמיון כי שלך הוא. אחת לרץ האדם לנכות בלבו שלא יסכה זאת אף רגע. חבו בכל המקום אשר לזכיר את שמי. לזכיר הוא לשון מפעיל. היינו שגם בחרון הוא אינו מלך עולמך. רק אני הוא המפעיל כך בחרון הוא. שהזכור את שמי. היינו כי אני הנותן לך כח בכל אלה. ואין שום דבר מלך. רק אני הוא הנותן לך וברכתך. בכל מני ברכות טובות ויושועות. כי ממילא בשיבה בחרון הוא חמיר קבוע בלב האדם. לא יתקר לו כל טוב לעולם ועד אמן:

8

ולא תעלה במעלות על מזבחי אשר
לא תגלה ערותך עליו (כ כז)

נראה לפרש בדרך דמיון ומסר. הנה תפלה היא עבודה, כמו שאמרו רז"ל (תענית כ.) ולעבדו בכל לבבכם, איזו היא עבודה שהיא בלב הוי אומר זו תפלה, ובמקום הקרבנות שמקריבים על המזבח נחננו שלשת התפלות, כי תפלות במקום תמידין תקנום (ברכות נו.) ואמרו רז"ל (שם נה.) שלשה דברים מזכירים עונותיו של אדם, ואחד מהם הוא עיון תפלה, ופירושו התוספות שם שחושב שראוי הוא שתקובל תפלתו בגלל מעשיו הטובים, אלא יחשוב שהקב"ה בחסדו הגדול ישמע תפלתו.

זהו שאומר הפסוק, ולא תעלה במעלות על מזבחי, אל תחשוב שיש כך מעלות שבזכותן הנך ראוי לעלות על מזבחי להקריב קרבנות, דהיינו להתפלל, כדי אשר לא תגלה ערותך עליו, כדי שעי"י כך לא יתגלו ויזכרו עונותיו, אלא תחשוב שהקב"ה יקבל את תפלתך בחסדו, כי הוא שומע תפלת כל פה ברחמים. (שיר משון)

10

אכן, ודאי אין הקב"ה זקוק שנבוא ונבקש מלפניו, אולם העמיד את הבריאה באופן זה שתהיה הבקשה ע"י תפילה, כדי שנדע ונכיר שאת כל אשר יש לנו הגשמיות והרוחניות כאחד הכל הוא מהשגחה פרטית של הקב"ה, ולהכרה זו זוכים לרכוש ע"י שאנו עומדים ומבקשים יום יום על כל צרכי האדם, בזה אנו מבטאים את ההכרה שלנו שאת כל אשר יש לנו ואת המשך קיומנו הוא מתנה אך ורק ברצונו יתב, המקיים ומתיה ומתוה את הכל.

"אתה חונן לאדם דעת"

ענין זה מודגש כבר בכרכה הראשונה בשאלת הצרכים. אנשי כנסה"ג קבעו פתיחה לברכה מה שלא קבעו בשאר הברכות "אתה חונן לאדם דעת ומלמד לאנוש בינה", מדוע דוקא בברכה זו ראו לנכון להוסיף פתיחה זו? כיון שבפרט זה קשה לאדם להכיר שאת השכל והחכמה והכשרון הוא קיבל ממתנת שמים "ה' יתן חכמה מפיו דעת וחכמה", טבע האדם שמייחס את הכשרון והחכמה כחלק מהאישיות שלו, ואם עומד ומתייצב לפני השי"ת ומכיר כי "אתה חונן לאדם דעת" הדעה שיש לו היא מתנה וחנינה מהשי"ת, "ומלמד לאנוש בינה" אנוש הוא ביטוי למצב חולשת האדם, ללא הבינה הרי הוא "אנוש", וכל רגע זקוק לקבל מהשי"ת את שפע הדעה והבינה, ואם זכה להגיע להכרה זו שכל החכמה והכשרון זכה לזה ממתנת שמים או יכול להמשיך לבקש "חננו מאתך דעה בינה והשכל". כך היא גם ברכת הרפואה, האדם צריך להכיר שאת כל חייו ומצב בריאותו כולו תלוי אך ורק בהשי"ת, אין בקשת הרפואה אמורה רק במקום שיש ח"ו מחלה, עצם הדבר שהגוף מתפקד בצורה בריאה ותקינה זוהי "רפואה", כפי נוסח ברכת אשר יצר "רופא כל בשר ומפליא לעשות", גם על פעולה תקינה של הגוף אנחנו צריכים להכיר שהרפואה והבריאות היא מתנת שמים ואין הוא דבר המובן מאליו. וכך היא העבודה בכל ברכה וברכה להבהיג לעצמו שאת כל מה שיש לו הוא מקבל מהקב"ה - כי ממך הכל ומייד נתנו לך."

וכך גם תיקנו חז"ל פירוט התפילה ג' פעמים ביום, אין הכוונה להפציר בה' שיתן לנו את צרכינו, אלא המטרה היא לברר ולחזק בלבנו את ההכרה א. שרק ה' הוא בעל היכולת לעשות רצוננו, ב. שאנו מצדנו חסרים בכל אותם הצרכים שמפרטים בתפילה, כדי להשריש באדם את ההכרה שהכל מהקב"ה, שמה תישאר בלבו איזה מחשבה שהיא ללא

ולא תעלה במעלות על מזבחי אשר לא תגלה ערותך עליו (כ כז)
דהכלל האדם העובד ה' יתברך ברובך הוא, צריך להחזיק עצמו כאין, כאלו אין בו שום מעלה, רק הוא כרש וריק, וצריך אל כל. ויבקש מה' יתברך על הכל, חכמה ובינה ודעת, וכני חיי ומזוני, והכל הוא מאתו יתברך. ואם כבר נתן לו ה' יתברך מזה הטובות דבר מה, אף על פי כן יבקש רחמים, כי אין בטוח בטובות ה' יתברך שישאר אצלו, והכל הוא מאת ה'. ואף אם כבר למד תורה הרבה, ועשה מצות הרבה, יודה וישבח לה' יתברך אשר זכה ועזרו לכל זה, ויבקש עוד מה' יתברך שיעזרו ללמד תורה, ולעשות ולקיים מצות, ולא יחזיק שום טובה, כמאמרם חז"ל "אם למדת תורה הרבה אל תחזיק טובה לעצמך".

ולא יבקש מה' יתברך בחזקה חס ושלום, כאלו מגיע לו שיעשה לו בקשתו בעבור זכותיו, כי בזה חס ושלום מעורר קטרוגים עליו המזכירים עונותיו. וזהו דברי חז"ל שלשה דברים מזכירין עונותיו של אדם, ואחד מהן עיון תפלה. רק יבקש קעני בפתח, ויבקש מתנת חנם. וזהו לא תעלה במעלות על מזבחי, רוצה לומר שלא תעלה בעבודתך לפני ה' יתברך עם שום מעלה, רק קעני בפתח

מתנות חנם. וזה שאמר לא תגלה ערותך עליו, רוצה לומר אם תעלה בעבודתך עם שום מעלה, ותחשב שמגיע לך, על ידי זה יהיו מכירין עונותיך, ותגלה חס ושלום ערותך למעלה, כי זהו עיון תפלה רק יבקש מתנת חנם כנ"ל. ועל שם כהן עובד עבודה על גבי מזבח, וקרא עובד ה' יתברך - כל העבודות, על מזבחי, רוצה לומר לעבד עבודתו בתפלה ובכל העבודות.

שפתי חיים / תפילה

9

קמט

ר כח"ט

ועד ב / תפילה - עבודה

יש להבין מדוע אנו צריכים לבקש את צרכינו מהקב"ה, מידת בשר ודם שהוא נותן רק אם מבקשים ממנו, אבל הקב"ה שהוא "מחך הטוב להיטיב" (דע"ת סימן יח), מצד רצונו הטוב הוא רוצה להיטיב ולמלא את בקשתנו, האם הוא זקוק שנבוא לבקש ממנו? הלוא הקב"ה יודע היטב את כל החסר לאדם ומה טוב עבורו יותר מאשר האדם עצמו. זאת ועוד, אם האדם הוא ראוי מצד עצמו לקבל את ההטבה בלא"ה השי"ת ימלא את כל חסרונו, ואם אינו ראוי לכך מה מועילה הבקשה, מלך כשר ודם יתכן שגם אם האדם אינו ראוי אבל אם יבקש ממנו אחר הפצרות ובקשות רבות יחזור בו ויתן, אבל הקב"ה "לא איש הוא... וכן אדם ויתנחם" (כמדבר כג, ט), אם האדם אינו ראוי לא יועילו בקשותיו, א"כ מדוע עלינו לבקש את צרכינו מהשי"ת.

עוד צריך להבין כקושיית המבי"ט (בית אלוקים שעד התפילה פ"ב) שהקשה: "בלתי הגון ונאה לשאול שאיה אחת כמה פעמים, כי לפני מלך נז"ד אם ישאלו ממנו דבר אחד פעמים או שלש יחרה לו על השואל, כי אם היה רוצה המלך להשלים לו שאלתו בפעם הראשונה או השניה היה משלים הפצו. וא"כ ההפצר הוא דבר מותר ומוזק להשאלה, ואנחנו מתפללים לא"ל בכל יום ערב וצוקר וצהרים תפילה אחת, "ח ברכות שתקיננו?"

14

In his infinite wisdom, the Creator fashioned spiritual forces to serve as transfer agents, so to speak, to bridge the awesome chasm that separates the infinity of the Master of the universe from this finite world. These "transfer agents," known as מלאכים, angels, are the forces that control every aspect of nature. When God was about to create man on the sixth day of Creation, He informed the angels that man would be their master. The Talmud (Sanhedrin 38b) relates that the angels protested: "What is frail man that You should remember him, and the son of mortal man that you should be mindful of him?" (Psalms 8:5). But the angels did not prevail; Man alone is worthy to represent the Master of the universe. Only to man did God give all the keys, fulfilling the verse: "You give him dominion over Your handiwork, everything You placed under his feet" (Psalms 8:7).

By Divine license, man controls the world; the keys are in his hand and will remain there as long as man does not break the terms of his contract. It makes but one demand: Man can rule only if he acknowledges that he rules only by the grace of God. Man is master of the world provided he recognizes his Master. Oblivious of God, man becomes a treacherous usurper, a false pretender to the cosmic throne. When he is grateful to God, man is strengthened by his very act of surrender, for it legitimizes his license to control Creation.

15 R' Yehudah said in the name of Shmuel: "One who derives pleasure from this world without offering the appropriate blessing is as if he derived illegal pleasure from a sacred object [which belongs to the

Temple], as it says, Hashem's is the earth and its fullness (Psalms 24:1). Rav Levi noted an apparent contradiction between two verses. Here it says, 'Hashem's is the earth and its fullness.' Elsewhere it is written, 'The heavens are Hashem's, but the earth He has given to mankind' (Psalms 115:16). However, there is no difficulty. Before one recites a blessing, all objects belong to God; after the blessing they belong to man (Berachos 35a).

Elsewhere, the Talmud (Berachos 10b) says that from the verse לא תאכלו על הדם, you shall not eat on the blood (Leviticus 19:26), we derive the rule: "Do not eat until you pray for your blood." Not only does man have no rights to the earth and its bounty before he acknowledges God, man's body does not belong to him until he addresses God in prayer! Even the respiratory and circulatory systems that we take for granted are Divine gifts, and they are not ours until we acknowledge their Giver.

17

Rashi's lesson, however, seems unconvincing. How can we learn from the respect we must give to the stones of the Beis HaMikdash how we should treat a fellow Jew? These stones do not simply 'serve a purpose,' as Rashi says, they are sanctified with the kedushah of HaKadosh Baruch Hu's house! Is this not the real reason for the great respect afforded them? Were they simply the cobblestones in the street, we would not consider them even for a moment, though they too serve a purpose.

Indeed, Chazal tell us (Yevamos 6b), "לא ממקדש אתה מתיירא אלא" - ממני שהזוהר על המקדש - It is not the Mikdash of which you stand in awe, but rather of He Who admonished concerning the Mikdash [that it be kept pure]." This seems only to add to the severity of acting disrespectfully in even the slightest way towards the Mikdash and the elements of which it is composed. How can the stones of the Mizbe'ach's ramp be compared to the simple Jew in the street? In what way is he deserving of the deference we would think to reserve only for those persons or objects of great sanctity? Rashi's lesson seems only to demonstrate that we must honor the Kohen Gadol, the High Priest of Hashem's nation, or the Melech, the King; the simple Jew still seems to be neglected.

הבנה זו, וכדי להביא לגילוי זה הקב"ה הרשה לנו להשתמש באמצעי של פירוט התפילה אע"פ שאמצעי זה כשלעצמו הוא הסתר וחילול ה'.

פירוט הבקשות לחזק בלבנו את תלותנו בהש"ת

וכך כתב המבי"ט (בית אלוקים, שער התפילה פ"ב): "כוונת התפילה היא להכיר ולהורות כי אין בעולם שמי שראוי להתפלל כי אם לא-י' שהוא אדון לכל העולם" - ודבר נוסף - "ושאנחנו חסרים ממה דברים המוזכרים בתפילה, ואנו זוכרים אותם לפנינו - כדי שנכיר שאין מי שיכול לפסוק צרכינו ולהצילנו מכל צרותנו כי אם הא-י' ות', ועליו אנו משליכים ירבנו, ואנחנו יוצאים ידי חובותינו בהתפלל על הכוונה הזאת. וה' הטוב בעינינו יעשה, אם לקבל תפילתנו אם היא הגונה אם לא". למדים אנו מדבריו שאין הכוונה בחזרה על בקשותנו בכל יום ו'ג פעמים ביום כדי להפציר בה' ולהזכיר לו שיתן לנו את צרכינו, כי אין זה נאות כמשנ"ת בשאלה, אלא הכוונה לברר ולחזק בלבנו ההכרה בשני יסודות התפילה: א) שרק ה' הוא בעל היכולת לעשות רצוננו, ב) שאנו חסרים בכל אותם צרכים שאנו מפרטים בתפילה. וככל שמפרטים יותר תגדל ההכרה יותר, ואכן לבנו תלמיד קשה הוא, לכן אם נבקש על צרכינו ולא נפרט צורך מסוים, הרי עלול הוא לחשוב שדבר זה יש לו ואינו צריך שה' יתנו לו, וממילא מגיעה המחשבה ח"ו שלא בכל דבר ה' הוא הנותן, מחשבה זו היא חסרון בשלימות ההכרה באחדות ה', שהכל שלו ורק ממנו יש את אשר לנו, לכן אנו מצווים לפרט כל פרט ופרט מצרכינו.

ויבינו בפרשת יתרו במקרא רג

16 נראה בס"ד לבאר הפס' בפשיטות, דהואיל ואתם ראיתם כי מן השמים דברתי עמכם, שהקב"ה בקע כל הרקיעים והרכינים על הר סיני, א"כ שמא תחשבו שאתם כבר כמלאכים בשמים לפי שזכיתם לראות שכניה וגם ראיתם לכל צבאות המלאכים ההולכים עמי שכל רבבות המלאכים ירדו עם השכינה במעמד הר סיני, כדכתיב מלאכי צבאות ירודון ירודון והם קשרו הכתרים לבני ישראל ולכן הקב"ה מזהיר אתכם "לא תעשון כדמות שמשי המשמשים לפני במרום", ומוסיף להזהיר "לא תעשון אלהי כסף ואלהי זהב" - והיינו לא כרובים מזהב ולא להוסיף על הכרובים, וכל שכן שלא תעשו מהזהב עצמו אלוה כבחטא העגל כדי לקשר בינכם להקב"ה, ולא תגביהו עצמכם מחמת שזכיתם למעלה גדולה כזו, שאין מה שראיתם מן השמים מחמת שהקב"ה הגביה אתכם אלא איפכא שהוא הרכין שמים אליכם, ולכן אדרבה "מזבח אדמה תעשה ליי' הקב"ה חפץ בנמיכות רוח ושפלות ע"י שתזבחו לבכם ויצרכם לפניו ואז "ככל מקום אשר אזכיר את שמי אבוא אליך וברכתיך" הקב"ה יוריד עצמו אליכם וישרה שכינתו ביניכם.

וע"ז מסיים הקרא "ואם מזבח אבנים תעשה לי לא תבנה אתהן גזית כי חרבך הנפת עליה ותחללה" - אם תבנה מזבח אדמה לך, אל תניף חרבך עליה אלא אבנים שלימות- תבנה כולו מעשה אבן ואדמה בלא שום הנפת סכין וחרב עליה, כי אין שום הנף לפני המקום באשר ולא תעלה במעלות על מזבחי אשר לא תגלה ערותך עליו, כי אין שום גבהות לפניו יתברך, כי העולה במעלות על המזבח סוף שנגלה קלונו באשר בתוך עמי אנכי יושבת, והעולה במעלה מביא עליו מקטרגים הרבה מה ראה לגבהות ולסוף שנגלה קלונו ונופל, ואך ורק נמיכות רוח ושפלות כמזבח אדמה ואבנים שלימות בלא הנפה, ואז תזכה לבכל המקום אשר אזכיר את שמי אבוא אליך וברכתיך.

18 Reasons to honor others

There are many reasons why we are careful with the honor of our fellow Jews. Even though we may sometimes think that a particular person deserves our rebuke or denigration, we do not outwardly express our thoughts out of self-respect. We consider ourselves too refined to act or speak in such a manner. We also have a sense of mercy, and do not generally wish to cause another Jew emotional pain. Furthermore, most people understand that unbridled expressions of disrespect and annoyance are ill-advised, for they would create an atmosphere of

19 mutual dislike and insult. This would disrupt the smooth flow of our social interactions. Above all, the Torah bids us to respect our fellow Jew. גדול כבוד הבריות שדוחה את לא תעשה שבתורה - The honor of people is deemed important enough that a Torah prohibition may be set aside on account of it" (Brachos 19b).

* These otherwise acceptable reasons for acting with respect for another may nevertheless conceal an underlying attitude of disrespect. A person's sense of his own dignity and refinement, the respect for social norms, or even the importance the Torah places on preserving the honor of a fellow Jew, do not of themselves prevent a person from being prideful and conceited. Thus, it is all too often the case that while a person may preserve the outward expressions of respectful behavior, a sense of disrespect, scorn, and contempt may still color all his interactions with others. True honor and respect of one's fellow may still be missing.

A parable

The proper perspective regarding the respect we should feel toward others can be gleaned from the following parable (*mashal*): A king once appointed a new prime minister. One of the other ministers considered the new appointee to be unsuitable, and slandered him in the palace. The king called the minister and said, "Why did you slander my new prime minister?" The minister answered, "Your Majesty, I consider him to be unworthy of the position. He will not serve the king well, and therefore I spoke out against him." "In slandering him," replied the king, "you have slandered me! By saying that he is unsuitable for the job, you suggest that I am unsuitable to be king, as it was my lack of judgment that led to his appointment."

20 We may not see a difference between a stone leading up to the Mizbe'ach and any other, but Hashem chose to place this particular stone there, and imbue it with kedushah. Therefore, in treating the stone with a degree of respect, we show our great reverence for Hashem.

* Similarly, HaKadosh Baruch Hu has chosen to honor each and every Jew. Rashi says, "Hu bidmus Yotzrecha - he is in the image of

your Maker." Hashem has honored every Jew by placing in him a holy neshamah, creating him *betzelem Elokim*, in the image of God. Thus, one should treat his friend with respect; not because it is better for him or for society, or to preserve his feelings, but because this person has intrinsic worth, since Hashem has honored him by placing a neshamah within him. In this way, even the simplest Jew is greater even than the stones of the Mizbe'ach.

Every Jew carries the image of the Creator, and possesses intrinsic worth. The stones used for the Mizbe'ach have no intrinsic worth. It is only by virtue of their belonging to the Beis HaMikdash that they deserve respect. This is the true understanding of the Gemara in Yevamos, "It is not the Mikdash of which you stand in awe, but rather of He Who admonished concerning the Mikdash [that it be kept pure]." A Jew, no matter how simple, carries the likeness of the King of kings, the Creator of the world. This is his intrinsic value. For this reason alone, and above all others, he is deserving of true honor, and not merely a false outer expression of honor which hides a heart full of contempt.

21 To this, Rashi adds a *kal v'chomer*: The Jew feels the pain of insult and denigration, while the stone does not. If we must honor the stone, must we not also honor our fellow Jew?

As first, this may be a difficult concept to accept. We know our friend to be just an ordinary person, full of the usual human failings. However, Rashi tells us that we must instead think of our fellow Jew as a human being just like ourselves, who carries within him the image of God, a spark of the Divine. We must act towards him according to his lofty stature.

22 A person naturally senses the honor that is felt for him, even if it is not openly expressed. It will evoke a strong sense of gratitude on the part of the one honored, encouraging him to develop a similar attitude towards others. When each person is treated and viewed with true honor, recognizing him as a being who has been honored by Hashem, then our relationships with others will blossom and grow. This fosters genuine respect and forms the roots of a deep love for all our fellow Jews.

עטרה למלך

23

כפרקי אבות (פ"ד מ"ג): הוא [כן עזא"ל] אומר, אל תהי כו לכל אדם דאל תהי מפליג לכל דבר, שאין לך אדם שאין לו שעה ואין לך דבר שאין לו מקום.

אין לזולל בשום אדם, כי מעשי בני אדם נסתרים ואין אתנו יודע עד מה. אף אם נראה אדם בעיניך כקל שבקלים ופחות שבפחותים, יש לו איזו שעה שבה הוא מזהיר בזוהר של קדושה נפלאה, ולואי שהיו לנו שעות כאלה.

והיינו דאמר המדרש: לכשיבוא הקב"ה ויוכיח כל אחד ואחד לפי מה שהוא עאכו"כ, כלומר: כשיתברר לאדם טעותו בהערכת עצמו

וטעותו בהערכת חברו, מה שהוא באמת, ומהות חברו האמיתית, תעטפוהו בושם וכלימה, שלא יוכל לעמוד בה.

ראוי להתבונן בדברים אלו ולקחת מוסר עד היכן שיש להזהר בכבוד כל אדם, ואפילו אם נדמה לנו כאיש פשוט, שהרי יתכן שהוא נכבד וחשוב למעלה עד מאד, והמזלול בו עתיד ליתן את הדין בכל החומר הראוי לפי כבודו, והמהדר בכבוד הבריות אשריו וטוב לו בזה וכו'.

24

ככל ימות השבוע איסור חמור הוא לצער חבירו ולגרם לו עגמת נפש, אבל ביום השבת כפרט מחויב האדם לעשות שמירה מעולה שלא לגרם שום אי-נעימות לזולתו, כי המצער והמקניט חבירו ביום השבת פוגם בעצם קדושת היום הנורא הזה, כי השבת כאה וצועקת: זו היא קדושתה? זו היא ברכתה? שיהי צער ליהודי ביום הזה...

ויש להוסיף מחול על הקודש בענין הזה, בערב שבת ועיו"ט כשבוני אדם טרודים בהכנות ליום המחרת, ומבקשים לעשות כל ההידורים וההנהגות הטובות והחיקונים כשביל שבת ויו"ט, עלולים הם לעבור על ענינים שבין אדם לחבירו, כי אם אחד מפריע את חבירו מלעשות כרצונו, שכיח שהוא בא לידי כעס ומצה ומריבה. למשל, כשבחור טרוד בהכנותיו לשבת, ואחד מהוריו מבקש ממנו לעשות דבר מסויים בשבילם (ללכת לחנות לקנות דבר מה וכדומה) יכול לקרות שהבחור יעזי פניו נגדם וימאן מלמלא בקשתם וח"ו יעבור על "ארור מקלה אביו ואמו" וביטול מ"ע של כיבוד אב"א - ומה הביאו לכך? שרצה לעשות הידור קטן כשביל כבוד השבת. וכשביל העון הזה צריך להכות

The Shulchan Aruch (Orach Chaim 155) devotes an entire chapter to the topic of giving the proper honor and respect to a shul or beis medrash, just as there was a requirement to do the same for the Mishkan. The Mishkan was a place of great sanctity, and so too must the "miniature sanctuaries" of our time — the shuls and batei medrash — be places where one can experience the presence of the Shechinah.

An often overlooked aspect of this requirement is the obligation to keep the shul neat by returning siddurim, Chumashim, and other sefarim after using them. It is unfortunate that some people take this lightly, leading to a serious loss of respect for the House of Hashem.

The Chofetz Chaim writes in Ahavas Chesed (part 2, §22:3,4) about the mitzvah of lending objects to other people, which includes lending sefarim. He further notes the obligation of the borrower not to violate the conditions upon which the item was loaned and to return it in its proper time and place. This rule can be applied to the publicly owned sefarim of a shul or beis medrash; they must also be returned to their proper place after use.

In our time we have been blessed with the easy availability of sefarim covering all parts of the Torah. Today many shuls and yeshivos have extensive libraries numbering in the hundreds (or even thousands) of volumes. This is a very recent phenomenon. Rav Pam recalled that in his early years of teaching in Torah Vodaath even many basic sefarim were not available. His colleague R' Yitzchak Karpf owned the only copy of the classic work Kovetz Shiurim, and the other members of the teaching staff were afraid to even touch its already yellowed, brittle pages.

The love and reverence that people felt for a sefer did not permit them to leave it lying around after use. Today, it is unfortunately

Once, Rav Shlomo Heiman put down a volume of the Rashba after studying it for a while. A student came over and said, "Does the Rosh Yeshivah need the Rashba?" Rav Shlomo looked at him and replied, "I'm not looking at the Rashba now ..." He refused to say that he didn't "need" it.

commonplace to find stacks of sefarim lying all over the shul or beis medrash, and this shows a lack of respect for their sanctity and that of the institution itself.

פְּרִשְׁת שְׂפָטִים (מִקְוֹת חֻלְיָה, חֻכְמָה)

חֲנוּךְ

שְׂרָשׁ הַמִּצְוָה - יְדוּעַ, שְׂהוּא כְּדִי לְלַמֵּד וּנְפִשְׁנוּ לְאֹהֲבֵי הַטּוֹב וְהַתּוֹעֵלֶת וְלִהְבֵּק בּוֹ, וּמְחוּךְ כְּדִי תִדְבַק בְּנוֹ הַטּוֹבָה, וְנִרְחִיק מִכָּל דְּבַר רַע וּמְקַלְּ דְּבַר הַשְׂחִמָּה, וְנִהְיֶה דְרָךְ הַחֲסִידִים וְאֲנָשֵׁי מַצְעָה - אִוְהִיבִים שְׁלוֹם וְשִׂמְחָה בְּטוֹב הַקְּרִיּוֹת וּמְקַרְבִּים אִתָּן לְהוֹרָה, וְלֹא יִקְבְּדוּ אֶמְלוֹ גְּרַמְרָה שֶׁל הַתְּנַדְלָה בְּעוֹלָם, וְיִצְרַע עֲלֵיהֶם בְּקַל-אֲבִדוֹן וְהַשְׂחִמָּה שִׁירְאָה וְאֵם יִקְבְּלוּ לְהַצִּיל - יִצְיִלוּ לְדָבָר מְהֻשָּׁהּ בְּקַלְּ כַחֵם, וְלֹא כֵן הַרְשָׁעִים אֲחֵיהֶם שֶׁל מִזִּיקִים - שְׂמָחִים בְּהַשְׂחִמָּה עוֹלָם, וְהִמָּה פְּשִׁיטִים אֶת-עַמְמָם: בְּמָדָה שְׂאֵדָם מוֹדֵד - כִּי מוֹדִינִן לוֹ (סִטָּה מִ"א מ"ו). כְּלוּמֵר: כִּי הוּא נִדְבַק לְעוֹלָם, וּכְעֵינֵן שְׂחָתוֹב, שְׂמָחֵם לֹא יִקְהָה (מִסִּיל יו"ה) וְהַחֲפֵץ בְּטוֹב וְשִׂמְחָה בּוֹ - נִפְשׁוּ בְּטוֹב, תִּלְוִן לְעוֹלָם, וְהִ יְדוּעַ וּמְקַרְסָם.

מִדְּיִנֵּי הַמִּצְוָה, מִהַ-שְׂמָחִים וּקְרוֹנָם לְבָרְכָה (ב"ק צ"א ב'), שְׂלֹא אֶסְכְּהָ תוֹרָה שְׂלֹא לְקַץ אֵילָנֵי מִאֲקָל, אֶלֶּא קוֹצֵץ אֹתָם דְרָךְ הַשְׂחִמָּה; אֲכָל וְדָאֵי מְתָר לְקַץ אֹתָם - אֵם יִמְצָא בְּדָבָר תּוֹעֵלֶת,

ומאמץ שלא לירא, וגילתה לנו התורה שלא עשה כלום בקום ועשה אלא בשלילה, ויפן ויבא אל ביתו ולא שת לבר, לא השים לבו לדברים, לא התבונן להכיר מעשי ד, אלו התבונן היו לפניו באמת דרכים שהיה יכול להכיר היטב מה בין מעשי ד' למעשי הרשומים, למתא ירקא ירקא שקיל" (שמ"ר ט, ד) אלא שלא התבונן ולא השים לבו וזוהו יצא כל "פרעה הרשע" וזוהו מה שאמרו חז"ל (שם יג, ד) "אר"ל יסתם פיהם של מינים אלא אם ללצים הוא יליץ מתרה בו פעם ראשונה ושניה" וכו', שה"לא שת לבר" זה שורש הלצנות ומקורו, ואם ללצים" אם הוא הנהיג עצמו בלצנות, הוא יליץ" מעמידים אותו כבר במצב של בלתי שימת לב. הרי מובן לנו פשט מה שכת לצים אינם מקבלים פני שכינה משום שענין של לצנות הוא הפך לל הבריאה, הרי כל סוד הבריאה הוא שימת לב, כבוד, ליתן יקר וערך לענינים, לרומם לגל ולנשא, ואדם שאינו מחשיב דברים, אינו מרומם הריהו יוצא מעולמו, ופשטו שאינו מקבל פני שכינה.

אחר כל הצעת הדברים אראה לכם הערה נוראה מאד ואם אבן הוא נמות, והדבר נורא כ"כ עד שא"ש משכיל אין לו להסיה דעת מזה אף רגע. 26 כתב רש"י על הפ' (שם כ, כג) "ולא תעלה במעלות על מזבחי אשר לא תגלה ערותך עליו" - "שע"י המעלות אתה צריך להרחיב פסיעותיך ואע"פ שאינו גילוי ערוה ממש שהרי כתיב ועשה להם מכנסי בד מ"מ הרחבת הפסיעות קרוב לגילוי ערוה הוא ואתה נהג בהם מנהג בויון והרי דברים יק"ו ומה אבנים הללו שאין בהם דעת להקפיד על בויון אמרה תורה הואיל ויש בהם צורך לא תנהג בהם מנהג בויון חכךך שהוא בדמות יוצרך ומקפיד על בויון על אחת כמה וכמה" עכ"ל. למדים אנן מכאן גדר הדברים, איפה מתחיל הגדר של, מנהג בויון, במצב של דומם, שאינו מקפיד על בויונה, אינו מרגיש בויון ואינו יודע כלל מה זה בויון, ובאיוה בויון אמרה תורה רק בהרחבת פסיעות שאינו אלא קרוב לגילוי ערוה, אמרה תורה הואיל ויש בהן צורך לא תנהג בהם מנהג בויון, ושם כתיב בהם צורך על האדם להכיר את הצורך שיש בהן, להחשיב אותם ולתת להדבר את הכבוד הראוי, לא כמו שמורגלים בנתינת כבוד "להסיר את הכובע" בכבוד שבסקר יסודו, אלא לתת להדבר כבוד הדבר ליתן לו את המקום הראוי לו, להחשיבו ולהעריכו לפי הצורך שבו, וע"ז כבר נתנה תורה, לאו ואמרה, "לא תעלה במעלות" משום שענין זה של כבוד הוא מעיקרי הבריאה להחשיב דברים, להכיר את הצורך שיש בהן.

ענין "יש בהן צורך" חופס מקום חשוב בהבריאה. מצינו בחז"ל שאמרו (בר"ר לג, ו) כי כל מין העורבים נברא בעולם כדי לישא לחם לחמשים נביאים שנחבאו במערה, רואים אנו מזה שמתטפלים עם מין שלם לאלפים ולרבבות, יכין לעורב צידו" (איוב לח, מא) רק הואיל ויש בהן צורך, משום פעם אחד שהיה בהן צורך, כן מצינו שאמרו חז"ל (בכורות ה:) שחמור וכה

ליקדש קדושת פטר חמור משום שנשא עליהם ביות מצרים, הרי שמפני צורך זה נתנו לחמורים קדושה גדולה כזאת.

27 ומעתה לפי חשבון זה נתבונן בדבר נוראה כמה מקיף הוא ענין זה של "לא תנהג בהם מנהג בויון" ואיך האדם נכשל בו בכל עת ובכל שעה, שמכיון שגדר הדברים הוא "הואיל ויש בהן צורך" וא"כ נתבונן נא כמה מיני צורך יש לדוגמה בבחינת עץ פשוטה, וכי מה אין עושים מעץ, הרי מעץ עושים כסא לישב עליה בני אדם, ויש להם עי"ן המנוחה ללמוד ולחשוב מחשבות חכמה, וכי אין צורך זה גדול מצורך של ביות מצרים, ובראי שיש כבר ע"ז האזהרה של, "לא תנהג בהם מנהג בויון", היינו להכיר ולהחשיב את הצורך שיש בוה, ולתת להדבר החשיבות והכבוד הראוי לה.

העיקר בזה הוא שתאדם יכול לחיות חיים שלמים ושלא להתעורר על דבר, לו היה האדם מתעורר פעם ושתיים בחייו ג"כ די היה לו, פעם אירע לי ביום קור גדול לשאול בתיידי, הרגשתי אז הרגשה זאת כמה שזה לכאורה חפץ זה רק דמים מועטים וצורך חפץ זה הרי מחיה נפשית, ומה מאד לפי"ן על האדם להחשיב צמר שרואה בהבריאה רק מפני "יש בהן צורך", יתבונן נא האדם מה תועלת מביא לו בגד, הרי הבגד מכבדו, מחשיבו ומיפהו, ר' יוחנן קרא למנא מכבודותא" (שבת קיג). יראה נא האדם בעת צרכו מצנפת לראשו כמה הוא טורח לכיין להתאימה לו וכשעלתה בידו והיא מכוונת ומתאימת ועבורה הלא היא מהדרתו ומקשטתו, וכמה על האדם להכיר ולהחשיב כל חפץ וחפץ ושלא לנהג בו מנהג בויון.

28 מצינו בחז"ל שהחמיר הרבה בנין בויון אוכליין, וזוהו מפני הצורך הגדול שיש בהן שהם הנותנים מזון לאדם, כל חייו תלויים בהם, ומה מאד על האדם להחשיב אוכליין ולכבדם, וכן מצינו שהחמירו חז"ל מאד באזהרת בויון ספרים, משום שצורך האדם להם יותר גדול, כי כלל הדברים הוא שכל דבר ודבר, החיוב של, "לא תנהג בהם מנהג בויון" שבו, הוא כפי מדת היש בהן צורך שבו, וכל שהצורך בו יותר גדול במדה זו גדול יותר החיוב לבלי לנהוג בו מנהג בויון, היינו להכיר שיש בו להחשיבו ולהעריך אותו ולכבדו, בא וראה כמה לאיין עובר אדם בכל יום באי-החשיבו חפצים הדברים ובהתנהג עמם במנהג בויון.

30

For the most part, people in our society are treated without dignity and respect. There's no good morning, no thank you, no please, no excuse me, no manners. True, some people may say these things out of rote for the sake of formality, but do they really mean it? Not often. There is not much sensitivity to other people. It is almost unheard of that a person should be accorded honor and respect simply because he is a human being.

The Torah, however, considers every person priceless and worthy of the utmost respect. Just open a *Shulchan Aruch* and you immediately find innumerable laws that pertain to *kavod habrios*, honoring people, and *kavod hatzibbur*, honoring the congregation. I'll mention just one small example.

According to the Halachah, you have to spool the Sefer Torah before Shabbos to the place where it will be read on Shabbos. Why? Because of *tirchah d'tzibbura*, imposition on the congregation. You cannot keep the people waiting in shul on Shabbos while you rewind the sefer to the proper place. It is forbidden. Now how long would it take to spool the entire Sfer Torah from the beginning to the very end? Three minutes? Four minutes? Even five minutes for a slow spooler? Certainly no more. So would it be so terrible to have people wait five minutes until the proper place is found? Yes, says the *Shulchan*

Aruch. You can't make people wait. That would be disrespectful. Maybe someone is hungry or restless. You can't keep people waiting, not even for five minutes.

31

ומי הוא כבר לפי"ז בעל חשבון לחשוב כמה חמור הוא ביוזי אדם שאם רק דומם שאינו מקפיד על בזיונו הואיל ויש בו צורך הזהירה תורה עליו לא רק על בזיון אלא גם על מנהג בזיונו כמה הזהירה ישנו כבר על מנהג ביוזי באדם שלא להחשיבו בערך הראוי אין אנו מדברים עוד על איש ישראל רק אפילו על איש גברי אדם "כפרי" היותר פחות. ולא מצד שהוא צלם אלקים שנאמר עליו (אבות ג. יד) "חביב אדם שנברא בצלם" שזה קאי גם על אה"ע. רק מצד הואיל ויש בהו צורך לבד שמקבלים מהם כשנתבונן רק בהצורך שיש בהם כמה שאמרה תורה (דברים ז. כב) "לא תוכל כלותם

מהר פן תרבה עליך חית השדה" כבר די והותר. ומה גם כשנתבונן כמה שמשיגים בפועל הוא מבהיל מאד. כמעט שכל החיים תלויים "בהכפר" ואם הכפריים אך פעם אחת לא יבואו להשוק נעשה רעב בעיר ואין משיגים כלום. אם לא הייתי בוש הייתי יוצא לקבל פניהם של הכפריים בבואם להשוק. נתבונן נא ב"היש בהם צורך" שהאדם משיג רק מסקנות כזה של ליטרא בצלים שמביא לו הכפרי ביומא דשוקא. הרי שנה שלמה מספק הוא ממנו לתבל בו את המאכל ולהטעימו. וכי אפשר לו להסתפק מבלתי זה הרי חיינו תלויים בהכפרי, וכמה על האדם להחשיבו ולהעריכו רק מפני צורך לבד, ומה חמור הוא האזהרה שלא לנהוג בו מנהג בזיון. — אילו לא היה האדם משתח כמו שהוא לא היה מביט "בביטול" ובענין בוז כ"כ אפילו על כפרי פשוט. אלא היה מכבדו ונותן לו הכבוד הראוי. וצבע האדם שהוא בו לכל מצד "הרשעות" של האדם הרי בכוחו להשמיד את כל העולם והוא לבדו ישרא אחר כן יתקן גם את עצמו שהרי איך יתקיים יחידי הרי גם פעם אחת לא יהיה לו לאכול.

32

פניני פרשת יתרו דעת רא

והנה אין זה מובן, איך שייך לעשות ק"ו מהאבנים על האדם, הלא אבנים הן ולא שייך בהן בזיון כלל, ואיך נוכל ללמוד מזה לבזיון האדם? ועיין בפרושנו לעיל (וארא ז-יט) שבארנו בזה ענין חשוב, כי כל הנבראים והנמצאים כאן אפילו מסוג דומם אין מציאותם האמיתית כמו שנראית לעינינו לאן, כי פה בעולמנו הם מוגבלים כ"כ שהם בבחינה התחתונה והפחותה, אבל שם בעולמות העליונים קודם השתלשלותם בשרשם האמיתי יודעים הם להבחין ולהרגיש כל מה שנפעל עמיהם פה, ולכן בורא עולם נטע רגש זה בזה העולם שלא להנהיג בהן מנהג בזיון, עיי"ש.

33

פניני ספר שמות דעת קנו

אבל כשנעמיק בזה יש כאן יסוד גדול ומקיף שיואר לנו בו הרבה דברי חז"ל סתומים, כמו ענין אבנים מריבות זו עם זו עלי ניח צדיק ראשו אצל יעקב אבינו, או הדין דלא תעלה במעלות על מזבחי שהזהיר הכתוב לא להנהיג מנהג בזיון לאבנים וק"ו לאדם (במדרש תנחומא הובא ברש"י סוף משפטים). והענין, הוא כי כל הנבראים והנמצאים כאן אפילו מסוג דומם וצומח אין מציאותם האמיתית כמו שנראית לעינינו כאן, כי פה בעולמנו הם מוגבלים כ"כ שהם בבחינה תחתונה שאין בהן כח ולא הרגשה ומתגלמות כאן בצורה מצומצמת ופחותה, אבל שם בעולמות העליונים בשרשם האמיתי קודם השתלשלותם יודעים הם להבחין ולהרגיש כל מה שנפעל עמיהם פה, והצירוף לזה הוא שכמו שהאדם במוחו מרגיש את כל האעשה והנארע בכל א' מאבריו אבל אין האבר מרגיש מה שנעשה בכללות האדם וגם מה שנעשה בו בעצמו, כמו כן אצל הדומם והצומח במהותו העליון ששם הוא מציאותו מרגיש מה שנעשה ונארע, ולכן בורא עולם נטע רגש זה של הכרת טובה באדם שאחר שקבל טובה מהם לא לבזותם ולא לגנותם, ומשה רבנו היה צריך לאמר לאהרו שיביא המכה שלא ילקה היאור או החול על ידו, והבן כי הדברים עמוקים. ועיינו שעו"ד כי כל בשמים ובארץ".

35

ומעתה מי יוכל לשער ולחשב לפי חשבון זה כמה כפולה ומכפולה האזהרה של לא תנהג מנהג בזיון שהזהירו על איש ישראל — ומה נפלא ומדויק דברי רש"י שכתב "הברך שהוא בדמות יוצרך ומקפיד על בזיונו על אחת כמה וכמה", היינו שהחשבון הוא אין סוף, שמה אבנים דוממים שאין בהם דעת להקפיד על בזיונם, אינם מרגישים ואינם יודעים כלל מכיוון הואיל ויש בהם צורך הזהירו עליהם גם במנהג בזיון, מי הוא הבעל חשבון שיוכל לחשוב את הדברים. מדרגא לדרגא עד הברך שהוא בדמות יוצרך ומקפיד על בזיונו; הלה עומד וצוח ככרוכיה בכל מיני צווחות. הערך והחשב איתי". אל תביישני ותבונני". הזכר את דברי" כמה לאוין ואזהרות יש ע"פ החשבון הנ"ל רק על מנהג בזיון ומה גם על בזיון הברי הדבר מבהיל מאד, ומה אנו מתפלאים ומתמיהים על כח לצים שאינם מקבלים פני שכניה הרי לפי"ד הדבר פשוט בפשטות. ועומק הדין של ענין זה נורא מאד ומי יכולה.

36

ואחר כל הדברים האלה, מי יוכל להתבונן בהנהגתנו הפחותה בענין זה ועומק הדין נורא מאד, הרי כשמשוחים בלימד איש את רעהו מיד הכח של אי-יצו לשמוע דברי חבירו קופץ כראש ולא עוד אלא שגורע בו בלויית פייס"ם, פייס"ם, למה זה חביר שטותי ועוד כהנה; הלה עומד וצוח והוא חוזר ומשיב לו כזאת. הלה צוח עוד יותר וכי מה הוא צווח, הוא תובע את כבודו, "מקפיד על בזיונו" — וזהו פירוש צווחתו. באופן זה הוא מבליש את תביעתו, והוא אינו משים לבו כלל. נורא נוראות! הרי ההשתחה בענין בזיון אדם מגעת עד כדי כך שבכוחו ליקח אדם ולדחוק לתוך אבוס, לכסותו בסמרטוטין ולהטיל עליו קיתון של שופכין ממש; היש קצבה לעומק הדין של הנהגה כזאת.

It is important to consider the importance of giving genuine kavod to others. True honor and esteem is the closest thing we have today to offering a sacrifice in the Beis HaMikdash. Chazal (Brachos 55a) tell us, "As long as the Beis HaMikdash stood, the altar atoned for Yisroel, but now, a man's table brings his atonement." This is why "extending the length of one's meal" is considered praiseworthy in the eyes of Chazal, as "perhaps a poor soul will come, and he will give him food, as it is written: And the altar of wood, three hundred amos tall... And He spoke to me, 'This is the table that is before Hashem' (Yechezkel 41:22)." This Gemara shows that there is an essential connection between the Mizbe'ach in the Beis HaMikdash and hachnasas orchim, the hospitality a Jew can perform at his own table. In Parshas Vayigash, we discussed at length that the underlying principle of hachnasas orchim is kavod habriyos, the respect due to every human-being.

Thus, the kal v'chomer that Rashi establishes reveals that honor and respect invite atonement. Rashi's message is not just another Torah insight; it is the deepest of lessons. To invite people to our table, our Mizbe'ach, and in so doing, show them true kavod, is one of the finest ways that we demonstrate the extent to which we esteem our fellow Jews. Just as we must show respect to the insentient stones of the Mizbe'ach, how much more should we honor the person who will thrive and benefit from the honor we show him. In this way we pave the way for the atonement of our sins, and bring closer the day when we will once again be privileged to gain atonement through the korbanos, the sacrifices brought on the Mizbe'ach of the third and ultimate Beis HaMikdash.

39 Praying with Fire

There are those who may recommend taking upon oneself a dramatic change in approach. For instance, even initially having kavannah when uttering each and every word, praying very slowly, or perhaps standing during the entire tefillah. These recommendations, although admirable, may not be practical for everyone.

What can a person do, then, to signify to himself and to Hashem that he has embarked upon a new, more serious approach to prayer? A surprising and reassuring answer is found in a profound insight into human nature offered by Rav Dessler. He says that the small steps taken by a person - although they may not appear valuable or important - reveal his innermost spiritual reality. The larger steps, however, may merely reflect a superficial enthusiasm disguising a person's actual spiritual level.

Thus, an effective method to demonstrate how greatly one values a particular matter is to make an effort with the "small things." There are many ways for a person to act upon the realization that he values the opportunity to speak to Hashem daily. Many of these concrete actions are the very same ones a parent seeks to impress upon his children: coming on time to pray with a minyan, reciting the complete Pesukei D'Zimrah, and staying until the end of Kaddish after Aleinu are just a few small but significant ways to actualize the feeling that prayer is truly important. These acts will reinforce one's effort to refrain from talking and give one the strength to meet each challenge the Evil Inclination presents.

As Rav Segal has said, progress is made moment by moment, day by day. When one focuses on the challenge that stands before him at the moment, and makes the right

choice in facing that challenge, he is building the edifice of his own spiritual greatness.

Taking these small steps, armed with the knowledge that with Hashem's help we can succeed, will allow us to repair our special relationship with Hashem. This repair is not just one difficulty resolved; it is the resolution of every trouble and every sorrow befalling our fellow Jews and the Jewish people.

כלל הדברים: האדם, כל ימי חייו צריך להתעסק בכבוד הבריאה, להכיר מעלה להחשיב ולרומם דברים ופעולות, להיות כלו אומר כבוד, ולא יעבור עליו יום מבלי שיחשוב ויתבונן בענין זה ויתעסק בו.

קלה טעם פרשת יתרו ודעת

לראות בשמים ובארץ, והביאור שהקב"ה צירף שני הענינים במתן חוזה, גבורתו בשמים אבל הוא נמצא גם בארץ והיינו בעולם הזה לכני אדם, וזו כוונת הפסוק שאחם ראיחם שגם כאן גבורתו.

לא תעשון אתי אלהי כסף ואלהי זהב לא תעשו לכם (כ. כ.) שמעתי רמז בזה, כי כשאדם מתעשר ויש בידו הרכה כסף, עדין מאמין בהית"ש ואינו חוטא אלא בשתוף, דהיינו שחושב כוחו ועוצם ידו עשה לו את החיל הזה. והיינו אתי, אמנם כשמתעשר יותר ומרבה לעצמו זהב נעשה הוזהב לבד אלהים שלו, והיינו ואלהי זהב לא תעשו לכם ולא נאמר שם "אתי" שעלול לשכוח אז לגמרי מאלקינו ית"ש.

ולא תעלה במעלה על מזבחי אשר לא תגלה ערותך עליו (כ. כ"ג) נראה בזה רמז, שאדם שמתגדר במעלות ומדרגות גדולות אשר אינן לפי ערכו, יירע שסופו שתגלה ערותו שעדיין אינו במעלות אלו, ומצאתי כעין זה בדברי הקדוש בעל "נעם אלימלך" זצ"ל שאדם שזחה דעתו עליו ומתגדר במעלות טובות שיש בו, בא לידי כך שיתגלו החסרונות שבו. וכזה יתעורר כל אחד להכיר ערכו, ולא יעלה במעלות על מוכתו. כאלו הוא בעל מדרגה, רק יראה ערותו היאך הוא רחוק מאד מאלקינו ית"ש, וצריך עבודה רבה ויגיעה עד שיעלה במעלות המוכת והיינו כעבודת ה'.

40 שוקל אדם

סולם - זה הכבש, מוצב ארצה - זה המזבח, כמד"א מזבח אבנים תעשה לי, וראשו מגיע השמימה - אלו הקרבנות שריחן עולה לשמים. והנה מלאכי אלהים - אלו הכהנים גדולים.

מחזה הסולם לא בא רק כדי להראות מלאכים העולים ויורדים בו, אלא כדי להדגים ליעקב אבינו את בית המקדש שעתיד להבנות ואת עבודת הקרבנות שבניו עתידים לעבוד בו. ועדיין יש צורך לחבוט מה קשור כל זה ליציאתו לארם נהרים ולהבטחה שניתנה לו כאן; ובכלל, מדוע נמשל בית המקדש לסולם?

טעם פרשת ויצא ודעת קלה

ועוד נראה לכאן שהסולם עמד בשיפוע, וכמבואר ברש"י, ורמו הוא שהסולם מקשר בינינו לבין אבינו שבשמים, וכל אחד מישראל עומד על שלב בסולם ואין איש עומד מעליו או מתחתיו, שהרי הסולם משופע, ללמד לאדם שלא יסתכל למעלה, היינו לגאוני וצדיקי עולם, ותחלש דעתו שלא יכול להגיע למעלתם, וכן לא יסתכל למטה ויפטר עצמו לומר שיש גרועים ממנו, אלא לכל אחד יש בסולם שלב משלו ואין למעלה ואין למטה, שלאדם גועד תפקיד לעצמו, וכפי שורש נשמתו כן חייב למלא תפקידו.

דש מרדכי

יש לעיין בדברי רש"י לכאורה היה צריך לומר ומה אבנים הללו שאין בהם דעת, חבירך שיש בו דעת להקפיד על בזיונו וכו' ומדוע שינה בלשונו וכתב "חבירך שהוא בדמות יוצרך", וכו' לכאורה הוא שלא מן הענין, קא פתח בדעת וסיים בחברך בדמות יוצרך ולא הזכיר את ה"דעת", ושמעתי בזה ביאור נפלא ואמיתי, רש"י לא היה יכול לכתוב חברך שיש בו דעת ומקפיד על בזיונו, כי מי שיש בו דעת אינו מקפיד על בזיונו, בר דעת שיוודע שהכל הבל הבלים, אינו מקפיד על כבודו ואינו מייחס לכך חשיבות, להקפיד על בזיונו.

(3 יעזב עין)